

DENETİM KURULUŞLARI BİLGİLENDİRME PROGRAMI

Murat ESKİN

02 AĐUSTOS 2016

GÖZETİM DAİRESİ BAŐKANLIĐI

SUNUM İÇERİĞİ

- **SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ**
- **DENETİM SÖZLEŞMELERİNİN HAZIRLANMASI**
 - SÖZLEŞMEDE BULUNMASI GEREKEN ASGARİ UNSURLAR
 - SÖZLEŞMEDE BULUNMAMASI GEREKEN HUSUSLAR
- **SORUMLU DENETÇİLERİN GÖREVLENDİRİLMESİ**
- **BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ**
 - SÖZLEŞME BİLDİRİMLERİ
 - GELİR BİLDİRİMLERİ
 - MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI BİLDİRİMLERİ
 - ŞEFFAFLIK RAPORU BİLDİRİMLERİ
- **ŞEFFAFLIK RAPORLARI**
 - ŞEFFAFLIK RAPORUNA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER
 - ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA ASGARİ OLARAK YER ALMASI GEREKEN BİLGİLER

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- **Sözleşme Kabul Prosedürlerinde Dikkate Alınması Gereken Düzenlemeler:**
 - KKS-1: Müşteri İlişisinin ve Denetim Sözleşmesinin Kabulü ve Devam Ettirilmesi (P.26-28, A18-A23).
 - Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallar Standardı
 - Türk Ticaret Kanunu m. 400
 - Bağımsız Denetim Yönetmeliği m. 22 ve m. 26
 - BDS 210: Bağımsız Denetim Sözleşmesinin Şartları Üzerinde Anlaşmaya Varılması

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- ▶ **KKS-1: Müşteri İlişkisinin ve Denetim Sözleşmesinin Kabulü ve Devam Ettirilmesi (P.26-28, A18-A23):**
- ▶ Denetim şirketi, müşteri ilişkisinin ve denetim sözleşmesinin kabulü ve devam ettirilmesine yönelik olarak ancak aşağıdaki hususları yerine getirdiği sürece denetimi üstleneceğine veya ilişkiyi devam ettireceğine ilişkin kendisine makul güvence sağlayan politika ve prosedürler oluşturur;
 - ▶ Denetimin yürütülmesi konusunda yetkin olmak, zaman ve kaynaklar dâhil denetimi yürütmek için gerekli beceri ve kapasiteye sahip olmak,
 - ▶ Etik hükümlere uygunluğu sağlayabilmek,
 - ▶ Müşterinin dürüstlüğünü değerlendirmiş olmak ve dürüst olmadığı sonucuna varılmasına sebep olacak herhangi bir bilgiye sahip olmamak.

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- ▶ **Denetimin Yürütülmesi Konusunda Yetkin Olmak, Zaman ve Kaynaklar Dâhil Denetimi Yürütmek İçin Gerekli Beceri ve Kapasiteye Sahip Olmak:**
 - ▶ Denetim şirketinin yeni veya mevcut bir müşteriden yeni bir denetim sözleşmesi kabul edebilmesi için gerekli yeterlik, beceri, kapasite ve kaynaklara sahip olup olmadığının değerlendirilmesi, söz konusu denetime özgü yükümlülüklerin ve ilgili tüm kademelerdeki mevcut şirket personelinin niteliklerinin gözden geçirilmesini gerektirir.
 - ▶ *Denetim şirketi personelinin ilgili sektörlere veya denetim konularına ilişkin bilgi sahibi olup olmadığı,*
 - ▶ *Denetim şirketi personelinin ilgili düzenleme ve raporlama hükümlerine ilişkin deneyimlerinin veya gerekli bilgi ve becerileri etkin biçimde edinebilme kabiliyetinin olup olmadığı,*
 - ▶ *Denetim şirketinin gerekli yeterlik, beceri ve kapasiteye sahip yeterli personelinin bulunup bulunmadığı,*
 - ▶ *İhtiyaç hâlinde uzmanlardan faydalanma imkânının olup olmadığı,*

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- ▶ **Etik Hükümlere Uygunluğu Sağlayabilmek,**
- ▶ **Müşterinin Dürüstlüğünü Değerlendirmiş Olmak ve Dürüst Olmadığı Sonucuna Varılmasına Sebep Olacak Herhangi Bir Bilgiye Sahip Olmamak.**
 - ▶ Aşağıdaki hususlar müşterinin dürüstlüğüne ilişkin olarak dikkate alınması gereken hususlar arasındadır:

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- Müşterinin ana ortaklarının, kilit yöneticilerinin ve üst yönetiminden sorumlu olanların kimlikleri ve ticari itibarları.
- İş uygulamaları da dâhil müşteri faaliyetlerinin niteliği.
- Müşterinin ana ortaklarının, kilit yöneticilerinin ve üst yönetiminden sorumlu olanların muhasebe standartlarını yorumlama ve iç kontrol çevresi gibi hususlardaki tutumlarına ilişkin olumsuz bilgiler.
- Müşterinin, denetim ücretlerini olabilecek en düşük seviyede tutmaya yönelik ısrarlı tutumu.
- Çalışma kapsamının uygun olmayan şekilde sınırlandırıldığına dair göstergeler.
- Müşterinin kara para aklama veya suç teşkil eden diğer faaliyetlerde bulunabileceğine ilişkin göstergeler.
- Denetim şirketinin seçilmek istenmesinin ve önceki denetim şirketinin yeniden seçilmemesinin nedenleri.
- İlişkili tarafların kimlik ve ticari itibarları.

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- Türk Ticaret Kanunu m. 400
- Bağımsız Denetim Yönetmeliği m. 22 ve m. 26

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- **Türk Ticaret Kanunu m. 400/1:** Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir ve/veya sermaye şirketi ve bunların ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;
 - a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,
 - b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşıyorsa,
 - c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsıya,
 - d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,
 - e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,
 - f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,
 - g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,
 - h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa,

O şirkete denetçi olamaz.

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- **Türk Ticaret Kanunu m. 400/2:** On yıl içinde aynı şirket için toplam yedi yıl denetçi olarak seçilen denetçi üç yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu fıkrafta belirtilen süreleri kısaltmaya yetkilidir.
- **Türk Ticaret Kanunu m. 400/3:** Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz.

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- **BDY m. 22/5:** Denetim kuruluşu ve denetçiler, denetlenen işletmeye, 3568 sayılı Kanun çerçevesinde tasdik, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya başka bir hizmet veremez, bunu denetim ağına yer alan kuruluşlar, ilişkili denetim kuruluşu ve diğer işletmeleri aracılığıyla yapamaz. Denetim kuruluşunun gerçek kişi ortakları, denetçileri ve kilit yöneticileri tarafından verilen hizmetler de bu kapsamda değerlendirilir.
- **BDY m.26:** (1) Denetim kuruluşları ve denetçiler aşağıda belirtilen denetimleri üstlenemezler:
 - a) 6102 sayılı Kanun uyarınca üstlenemeyecekleri denetimler.
 - b) Bağımsızlığı zedeleyecek denetimler.
 - c) Denetlenen işletmenin özelliğine göre denetim kadrosunun sayısı, nitelik veya tecrübe bakımından yetersiz olduğu denetimler.
 - ç) Üç yıl geçmedikçe; denetim kuruluşları son on yılda yedi yıl, denetim kuruluşlarında çalışanlar da dahil olmak üzere denetçiler ise son yedi yılda beş yıl denetim çalışması yürüttükleri işletmelere ilişkin denetimleri.
 - d) Sözleşme kabul süreçlerine ilişkin Kurum tarafından yapılan düzenlemelere aykırı denetimler.
 - e) Denetim kuruluşunun veya denetçinin mevcut iş yükü sebebiyle sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün olmayan denetimler.
- (2) Birinci fıkranın (ç) bendinde geçen sürelerin hesabında aynı denetim ağı içinde bulunan kuruluşlar ile ilişkili denetim kuruluşları tarafından yapılan denetimlerde geçen süreler topluca dikkate alınır. Çalıştığı denetim kuruluşuna bakılmaksızın, denetçinin aynı denetlenen işletmede geçirdiği süreler birlikte dikkate alınır.
- (3) Denetçiler, denetçilik görevinden ayrılmalarından itibaren iki yıl geçmedikçe son iki yılda denetiminde bulunduğu işletmelerde ve bağlı ortaklıklarında kilit yönetici olarak görev alamazlar.
- (4) Denetçiler sadece bir denetim kuruluşu adına denetim yapabilirler. İstihdam edildikleri denetim kuruluşuyla ilişkileri sona ermedikçe başka bir denetim kuruluşunda ya da tek başına denetim faaliyetinde bulunamazlar.

SÖZLEŞME KABUL PROSEDÜRLERİ

- **Denetim Ekiplerinin Değerlendirilmesi (BDY m.27):**
 - Bağımsızlık hükümlerine uygun denetçinin tespiti (TTK m.400, BDY m.22 ve m.26, Etik Kurallar Standardı)
 - Denetime yetkili olunan alanların gözden geçirilmesi (BDY m.11, m.18.)
 - Denetlenen işletmenin büyüklüğü, faaliyetleri ile tabi olduğu düzenlemelerin özelliğine göre gerekli yetki, bilgi, beceri ve tecrübeye sahip olan denetçilerin belirlenmesi. (BDY m.27/1)
 - Sorumlu denetçilerin görevlendirilmesi (BDY m.28).

DENETİM SÖZLEŞMELERİNİN HAZIRLANMASI

► Sözleşmelerin İçermesi Gereken Asgari Unsurlar (BDY m.29/1):

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketlerine ilişkin yapılacak denetimlerde sözleşmenin dayanağını teşkil eden genel kurul kararı veya mahkeme kararının, genel kurul organı bulunmayan işletmelerde ise denetçi seçmeye yetkili organın kararının tarih ve sayısı,
- Denetimin amacı, kapsamı ve dönemi ile varsa özel nedenleri,
- Denetim konusu ve kıstası,
- Tarafların sorumlulukları,
- Denetimin TDS'ye ve ilgili mevzuata uygun olarak yürütüleceği ve tamamlanacağı hususuna yer veren hüküm,
- Denetimle ilgili olarak istenen her türlü kayıt, doküman ve diğer bilgilere sınırsız bir şekilde erişimin sağlanacağına yer veren hüküm,
- Denetim ekibinde yer alan denetçilerin, yedekleri de dahil olmak üzere isim ve unvanları, öngörülen çalışma süreleri ve her biri için uygun görülen ücret tutarının ayrıntılı dökümü ile toplam denetim ücreti,
- Sorumlu denetçi ve yedeğinin denetim raporunu denetim kuruluşu adına imzalamaya yetkili olduğuna ilişkin hüküm,
- Denetimin başlangıç ve bitiş tarihleri ile raporun teslim tarihi,
- Mesleki sorumluluk sigortası yapılacağına ilişkin hüküm,
- Denetlenen işletmenin, rapor tarihinden sonra ancak finansal tabloların veya yıllık faaliyet raporunun ilan tarihinden önce gerçekleşen ve bunları etkileyecek olaylardan denetçiyi haberdar etmekle yükümlü olduğu,
- Sözleşmenin ancak mevzuat uyarınca feshedilebileceğine ilişkin hüküm.

DENETİM SÖZLEŞMELERİNİN HAZIRLANMASI

- **Sözleşmelerde Bulunmaması Gereken Hususlar (BDY m.29/2):**
 - Sözleşmede, denetim hizmeti dışında başka bir hizmet yapılması öngörülemez.
 - Denetim ücretinin ödenmesi denetim hizmeti dışında başka bir şarta bağlanamaz.

SORUMLU DENETÇİLİK

- ▶ **Sorumlu Denetçi:** Belirli şartları sağlayan denetçiler arasından, denetim kuruluşunun yönetim organı kararı ile belirlenen, Kurumun onayı alınmak suretiyle görevlendirilen, denetim raporunu denetim kuruluşları adına imzalama yetkisini haiz olan denetçilerdir.
- ▶ **Sorumlu Denetçi Olabilme Şartları (BDY m.28/1):**
 - ▶ **KAYİK Dahil Sorumlu Denetçi:**
 - ▶ 15 yıllık mesleki tecrübeye sahip olması,
 - ▶ bu sürenin en az iki yılında fiilen denetçi, kıdemli denetçi veya başdenetçi unvanı ile **mevzuatta denetim öngörülen alanlarda** denetimlerde bulunmuş olması.
 - ▶ **KAYİK Hariç Sorumlu Denetçi:**
 - ▶ 10 yıllık mesleki tecrübeye sahip olması,
 - ▶ Bu sürenin en az bir yılında fiilen denetçi, kıdemli denetçi veya başdenetçi unvanı ile denetimlerde bulunmuş olması.
- ▶ **Yönetim organı kararı ve Kurum onayı (BDY m.28/2):** Denetçilerin yukarıda belirtilen şartları haiz olduğunu gösteren bilgi ve belgeler, denetim kuruluşu tarafından yönetim organının kararıyla birlikte Kuruma onay için gönderilir.

BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ

- **Sicil Bilgilerinde Meydana Gelen Değişikliklerin Bildirimi (BDY m.34/1-a)**
 - Sicil bilgileri dahil olmak üzere, Kuruma daha önce bildirilmiş her türlü bilgide meydana gelen değişiklikleri takip eden günden itibaren en geç 10 gün içinde. (EYBİS ve/veya Denetim Kuruluşu Yetkilendirme ve Bilgi Girişi Sistemi üzerinden)
- **Denetim Sözleşmelerinin Bildirimi (BDY m.34/1-b):**
 - Denetim sözleşmeleri, imza tarihinden itibaren 30 gün içinde. (Sözleşme Bilgi Girişi Sistemi üzerinden)
- **Görevden Alma ve Fesih Bildirimi (BDY m.34/1-c)**
 - Görevden alma ve sözleşmenin feshine ilişkin işlem tarihini takip eden günden itibaren en geç 10 gün içinde. (Kuruma yazılı olarak)
- **Mesleki Sorumluluk Sigortası Bildirimi (BDY m.34/1-ç):**
 - Mesleki sorumluluk sigortası poliçesini düzenlenme tarihini ve poliçe ve sigorta şirketindeki değişiklikleri takip eden günden itibaren en geç 10 gün içinde. (Sözleşme Bilgi Girişi Sistemi üzerinden)
- **Gelir Bildirimi (BDY m.34/1-d):**
 - Son takvim yılına ait gelirler, Mayıs ayının on beşinci gününün sonuna kadar. (Sözleşme Bilgi Girişi Sistemi üzerinden)
- **Şeffaflık Raporu Bildirimi (BDY m.36/1):**
 - Bir takvim yılında KAYİK denetimi yapmış denetim kuruluşları ilgili takvim yılını müteakip, özel hesap dönemi kullanan denetim kuruluşları ise hesap dönemi kapanışını müteakip dördüncü ayın sonuna kadar. (Sözleşme Bilgi Girişi Sistemi üzerinden)

ŞEFFAFLIK RAPORLARI

► GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER (BDY m.36):

- **Hazırlama, Yayımlama ve Kuruma Bildirme Yükümlülüğü (BDY m. 36/1):** Bir takvim yılında KAYİK denetimi yapmış denetim kuruluşları ilgili takvim yılını müteakip, özel hesap dönemi kullanan denetim kuruluşları ise hesap dönemi kapanışını müteakip dördüncü ayın sonuna kadar yıllık şeffaflık raporunu Kuruma bildirir ve kendi internet sitelerinde yayımlar.
- **5 yıl süre ile Kamunun Erişimine Açık Tutma Yükümlülüğü (BDY m.36/5):** Şeffaflık raporu ile raporun güncellenmesi halinde raporun orijinal hali ve güncellenmiş halleri ayrı ayrı beş yıl süreyle kamunun erişimine açık tutulur.
- **İlgili Takvim Yılında KAYİK Denetimi Yapmayan Kuruluşların Şeffaflık Raporuna İlişkin Yükümlülüğü (BDY m.36/4):** KAYİK denetimine ilişkin listelerde yer almakla birlikte bir takvim yılı içerisinde KAYİK denetimi yapmayan denetim kuruluşları bu durumu internet sitelerinin şeffaflık raporlarıyla ilgili bölümünde açıklar.

ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA YER ALACAK ASGARİ BİLGİLER (BDY m.36/2)

- a) Hukuki yapısı ve ortakları hakkında açıklama,
- b) Kilit yöneticileri ve sorumlu denetçileri hakkında açıklama,
- c) İçinde yer aldığı denetim ağının hukuki ve yapısal özelliklerine ilişkin açıklama,
- ç) İlişkili denetim kuruluşları ve diğer işletmelere ve bu ilişkilerin mahiyetine ilişkin açıklama,
- d) Organizasyon yapısı hakkında açıklama,
- e) Kalite güvence sistemi incelemesinin en son ne zaman yapıldığına dair bilgi,
- f) Bir önceki yılda denetim hizmeti verdiği KAYİK'lerin listesi, (Kişisel güvenliğe ilişkin önemli ve etkin bir tehdidin var olması ve buna talep olması halinde Kurumun onayıyla buna ilişkin açıklamada ilgili denetlenen işletme bilgilerine yer verilmeyebilir.
- g) Denetçilerinin sürekli eğitimine yönelik izlenen politikalar hakkında açıklama,
- ğ) Bağımsızlıkla ilgili uygulamalarına ilişkin, bağımsızlık ilkesine uyumun gözden geçirilmiş olduğunu da teyit eden açıklama,
- h) Toplam gelirlerin finansal tablo denetimi, diğer denetimler ve denetim dışı hizmetler itibarıyla dağılımı gibi denetim faaliyetinin ağırlığını gösteren finansal bilgiler,
- ı) Sorumlu denetçilerin ücretlendirilme esaslarına ilişkin bilgiler,
- i) Kalite kontrol sisteminin tanıtımı ve bu sistemin etkin olarak çalıştığına dair denetim kuruluşu yönetiminin beyanı,
- j) Kurum tarafından istenen diğer bilgiler.

TEŐEKKÜR EDERİM...

GÖZETİM DAİRESİ BAŐKANLIĐI